

якого вони були вжиті, доцільно передбачити, що суд апеляційної чи касаційної інстанції у таких випадках має вирішити питання про скасування заходів забезпечення позову. Такі заходи не повинні скасовуватися, якщо суд касаційної інстанції, скасувавши рішення, направив справу на розгляд до суду першої чи апеляційної інстанції. Такі заходи мають бути скасовані у разі скасування рішення і закриття провадження у справі або залишення заяви без розгляду, прийняття рішення про відмову у задоволенні позову або рішення, змісту якого не відповідають такі заходи.

Висновки і пропозиції.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати такі висновки та пропозиції:

1. За наявності підстав передбачати можливість порушення свого права власності іншою особою управнена особа може скористатися правом на подачу «превентивного» позову, а також скористатися процесуальними заходами превентивного захисту (запобіжними заходами, заходами забезпечення позову, заходами забезпечення виконання рішення, зупиненням виконання судового рішення, яке оскаржується, до закінчення касаційного провадження).

2. У разі запровадження у межах цивільного судочинства заходів забезпечення позову шляхом обмеження права власності, власник може захистити свої права або законні інтереси за допомогою таких процесуальних засобів: 1) заяви про заміну способу забезпечення позову іншим; 2) заяви про скасування заходу забезпечення позову, поданої до суду, який запровадив забезпечення позову; 3) апеляційної скарги на ухвалу суду про забезпечення позову або ухвалу про відмову у скасуванні забезпечення позову; 4) позовної заяви про відшкодування шкоди, завданої запровадженням такого заходу.

3. З огляду на існування способів захисту права власності за наявності підстав передбачати можливість порушення свого права власності іншою особою, доцільно у ч. 1 ст. 3 ЦПК України та у ч. 1 ст. 1 ГПК України доповнити підстави звернення до суду наявністю підстав передбачати можливість порушення права іншою особою.

4. У ЦПК України щодо заходів забезпечення позову, що вживаються до подання позовної заяви, пропонується застосовувати термін «запобіжні заходи» з огляду на підставу їх застосування та відсутність на момент запровадження звернутої через суд матеріально-правової вимоги позивача до відповідача (тобто позову). Запровадження таких заходів пропонується дозволити і з метою запобігання порушенню права власності. Інтереси особи, права якої обмежуються такими заходами, забезпечуються правом на відшкодування збитків, що виникає у разі скасування запобіжних заходів.

5. Потребують уточнення підстави відшкодування шкоди, завданої у межах цивільного судочинства заходом забезпечення позову у разі закриття провадження у справі.

6. З метою оперативності захисту прав осіб, що були обмежені заходами забезпечення позову, у випадках скасування апеляційним або касаційним судом рішення суду, на забезпечення якого вони були вжиті, запропоновано надати суду апеляційної та касаційної інстанції повноважень щодо вирішення питання про скасування заходів забезпечення позову.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України. У 2-х т. Т. 1 / Відп. ред. В.Г.Ротань. – 2-ге вид. – Х.: Фактор, 2010. – 800 с.
2. Жилінкова І. Превентивний спосіб захисту права власності / І. Жилінкова // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 3 (42). – С.130-136.
3. Беляневич О. Проблема превентивного захисту прав у господарському судочинстві та його межі / О. Беляневич // Украинское коммерческое право. – 2011. – № 11. – С. 27-35.
4. Беляневич О.А. Про превентивний захист цивільних прав / О.А. Беляневич // Актуальні проблеми цивільного, сімейного та міжнародного приватного права (Матвєєвські цивілістичні читання). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 16 вересня 2010 р. – К.: КНТ, 2011 – С.81-85.
5. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. – Т.5: Право власності та інші речові права / За ред. І.В.Спасибо-Фатєєвої. – Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2011. – 624 с.
6. Новый Гражданский процессуальный кодекс Франции / Пер. с фран. В. Захватаев / Предисловие: А.Довгерт, В.Захватаев / Отв. ред. Довгерт. – К.: Истина, 2004. – 544 с.
7. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) / Пер. с франц. В. Захватаев / Предисловие: А.Довгерт, В.Захватаев / Отв. ред. Довгерт. – К.: Истина, 2006. – 1008 с.
8. Євтушенко О.І. Проблемні питання практики розгляду судами заяв щодо обмеження виїзду за кордон осіб, які мають невиконанні зобов'язання / Євтушенко О.І., Козловська Л.В. // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2012. – №3(6). – С. 129-141.
9. Комаров В. Лекція професора В.Комарова: Вступ до курсу «Цивільний процес» / В.Комаров // Право України. – 2011. – № 10. – С. 120-152.

УДК 658.3

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Білоус-Сергєєва С.О., к.е.н., ст. викладач кафедри економічної теорії ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м.Маріуполь, Україна

Білоус-Сергєєва С.О. Вдосконалення управління інтелектуальним капіталом промислового підприємства.

У статті розглянуто вдосконалення управління інтелектуальним капіталом промислового підприємства. Визначено основні дослідники у сфері вдосконалення управління інтелектуальним капіталом. Зазначені типи інтелектуального капіталу. Основною метою статті є виявлення основних аспектів або складових вдосконалення управління інтелектуальним капіталом промислового підприємства. Запропоновано виділяти функціональні складові інтелектуального капіталу промислового підприємства, які більшою мірою впливають на його формування, використання і розвиток. Дано авторське бачення категорії «інтелектуальний капітал промислового підприємства», а також уточнено поняття - категоріальний апарат в розділі «інтелектуальна власність промислового підприємства».

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інструменти управління, система автоматизації, залучення клієнтів, системи підтримки клієнтських відносин.

Белоус-Сергеева С.А. Совершенствование управления интеллектуальным капиталом промышленного предприятия.

В статье рассмотрено совершенствование управления интеллектуальным капиталом промышленного предприятия. Определены основные исследователи в сфере совершенствования управления интеллектуальным капиталом. Выделены типы интеллектуального капитала. Основной целью статьи является выявление основных аспектов или составляющих совершенствования управления интеллектуальным капиталом промышленного предприятия. Предложено выделять функциональные составляющие интеллектуального капитала промышленного предприятия, которые в большей степени влияют на его формирование, использование и развитие. Дано

авторское видение категории «интеллектуальный капитал промышленного предприятия», а также уточнено понятийно – категориальный аппарат в разделе «интеллектуальная собственность промышленного предприятия».

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, инструменты управления, система автоматизации, привлечение клиентов, системы поддержки клиентских отношений.

Belous-Sergeeva S. Improving the management of intellectual capital of an industrial enterprise.

The paper considers the improvement of the management of intellectual capital of an industrial enterprise. The main researchers in the area of improving the management of intellectual capital are defined. The types of intellectual capital are researched. The main aim is to identify key aspects or components of improving the management of the intellectual capital of an industrial enterprise. It is suggested that the functional components of the intellectual capital of an industrial enterprise, which largely affect its formation, use and development. Given the author's vision of the category of "intellectual capital of an industrial enterprise" and also specified notional - categorical apparatus in the "intellectual property industrial enterprise".

Keywords: intellectual capital, management tools, system automation, customer support systems of client relations.

Постановка проблеми. управління інтелектуальним капіталом, як стратегічним ресурсом підприємства є недостатньо дослідженою у вітчизняній практиці. Пошук системи управління інтелектуальним капіталом, спрямованої на отримання максимального прибутку та ефективності використання ресурсів підприємства є стратегічно важливим аспектом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти досліджень інтелектуального капіталу знайшли відображення у працях зарубіжних і вітчизняних вчених Д. Белла, Е. Брукінг Дж. Гелбрейта, Л. Едвінсона, М. Мелоуна, Т. Стюарта, Л. Абалкін, В. Антонюк, І. Булєєва, В. Гейця, Е. Грішнова, А. Кендюхова, В. Іноземцева, А. Козирева, В. Левківського, В. Леонтьєва, Н. Маркової, А. Чухна.

Метою статті є виявлення основних аспектів, або складових вдосконалення управління інтелектуальним капіталом промислового підприємства.

Результати дослідження. Сутність інтелектуального капіталу як економічної категорії можна визначити як систему відносин різних економічних суб'єктів з приводу раціонального, стійкого його відтворення на основі прогресивного розвитку науки з метою виробництва конкретних товарів, послуг, доходу, підвищення життєвого рівня, вирішення проблеми нерівномірності світового і регіонального розвитку на основі персоніфікованих економічних інтересів суб'єктів.

Інтелектуальному капіталу властивий вищий ступінь розвитку порівняно з уже відомими функціональними формами капіталу, критерієм чого є більш стійкий рівень економічного зростання суспільства, ефективності його структур. Інтелектуальний капітал, розвиваючись на основі попередніх форм капіталу, вбирає у себе їх основні властивості й одночасно має власний зміст.

Одні із перших дослідників у цьому напрямі Л. Едвінсон і М. Мелоун дотримуються досить широкого трактування інтелектуального капіталу, відносячи до нього фактично всі види капіталу, які не піддаються оцінкам, традиційним для ресурсів сучасної корпорації. На підставі досліджень у шведській страховій і фінансовій компанії «Скандія» ці вчені виділили у рамках інтелектуального капіталу «людський капітал» (human capital) і «структурний капітал» (structural capital). Вони підкреслюють, що кожна з цих форм «капіталу» породжена людськими знаннями, і саме їх сукупність визначає приховані джерела цінності, які наділяють компанію нетрадиційно високою ринковою оцінкою. Д. Даффі надає таке визначення: «Інтелектуальний капітал – це сукупні знання, якими володіє організація в особі своїх співробітників, а також у вигляді методологій, патентів, архітектур і взаємозв'язків» [1, 327].

Тут інтелектуальний капітал вже набирає виду певної методологічної категорії («сукупні знання компанії»). Д. Клейн і Л. Прусак визначають інтелектуальний капітал як «інтелектуальний матеріал, формалізований і зафіксований, який використовується для виробництва ціннішого майна». Б. Леонтьєв підходить до визначення інтелектуального капіталу через розкриття його структури дещо ширше. Під інтелектуальним капіталом того або іншого суб'єкта він розуміє «сукупність наявних у нього законних прав на результати його творчої діяльності, його природних і набутих інтелектуальних здібностей і навичок, а також накопичені ним бази знань і корисних відносин з іншими суб'єктами».

Виділяють такі типи інтелектуального капіталу: персоніфікований; техніко-технологічний; інфраструктурний; клієнтський; марочний.

Кожен із них містить відповідні види інтелектуального капіталу.

Персоніфікований: пов'язані з роботою знання й уміння; творчі здібності; освіта; професійна кваліфікація; лояльність; ціннісні установки персоналу; психометричні характеристики.

Техніко-технологічний: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, патенти, виробничі секрети (ноу-хау), оригінальне програмне забезпечення, права на дизайн.

Інфраструктурний: інформаційні технології; бази даних; організаційна структура; філософія управління; корпоративна культура; ділова співпраця.

Клієнтський: відносини з покупцями; контракти; портфель замовлень; франшизи; ліцензійні угоди.

Марочний: торговельні марки; товарні знаки; корпоративна марка (ім'я); марки обслуговування.

Кожен тип інтелектуального капіталу несе певні функції та передбачає свою специфіку управління. Відповідно при формуванні організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом необхідно враховувати цю специфіку з метою найбільшої ефективності реалізації таким капіталом своїх функцій.

При створенні концепції організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства створюють теоретичну основу для подальшої розробки й обґрунтування критеріїв і методів оцінки функціонування цього механізму, а також ефективності використання такого капіталу. На практиці використання запропонованої концепції дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства в цілому.

Загальноприйнята структура інтелектуального капіталу включає людський, структурний і споживчий. На промисловому підприємстві людський капітал має деякі відмінності, тому вдосконалено структуру і змістове наповнення поняття «інтелектуальний капітал промислового підприємства». Після аналізу існуючих складових пропонується виділяти функціональні складові інтелектуального капіталу промислового підприємства, які найбільшою мірою впливають на його формування, використання і розвиток (рис. 1.): персоніфікований, техніко-технологічний, інфраструктурний, клієнтський і марочний капітал.

Інтелектуальний капітал, розділений відносно між організацій як соціально-економічної системи, поділяється на: внутрішній капітал, який належить самій організації та її елементам – групам, окремим працівникам; зовнішній капітал, який належить як організації, так і суб'єктам, з якими вона взаємодіє. Інтелектуальний капітал промислового підприємства відрізняється більш розширеною структурою.

На промисловому підприємстві людський капітал, у свою чергу, включає персоніфікований капітал, індивідуальний, співвідноситься з конкретними людьми. За персоніфікованими картами визначаються стать, вік, освіта і кваліфікація персоналу. Таким чином, керівник здійснює оцінку персоналу, відповідно до якої розподіляється заробітна плата. Ураховується відпрацьований час, оклад співробітника, його знання, уміння, навички, творчі здібності. Важлива і наукоємність працівника, його здатність реагувати на зміни вимог управління до зміни або нововведень у діяльності підприємства. Швидко реагування до виконання нових завдань, перекваліфікації.

Структурний капітал промислового підприємства включає техніко-технологічний, який пов'язаний із переходом на технології нових поколінь техніки організації виробництва. Ресурсний технологічний цикл виникає із залученням у виробництво нових видів сировини та енергії, що у свою чергу змінює технологію виробництва продукту. Технології дешевше й ефективніше розробляти на самому

підприємстві за наявності відділу, який займається розробками і новими впровадженнями в процес виробництва. Науково-технічний прогрес відіграє визначальну роль у розвитку й інтенсифікації промислового виробництва. Відбувається оновлення матеріально-технічної бази промислового підприємства, зростає продуктивність праці, підвищується ефективність виробництва. Для поліпшення виробництва застосовуються програмні засоби, програмне обладнання. Для промислового підприємства важливим є набір засобів управління життєвим циклом продукції підприємства: товарний асортимент, товарний знак, товарна марка (фірмове ім'я, фірмовий знак), бренди, патенти, авторські свідоцтва, технічна документація на виробництво сертифікованої продукції.

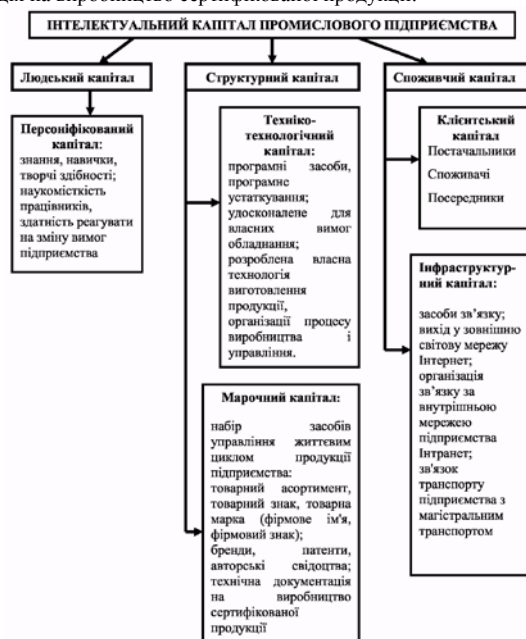

Рис. 1. Функціональні складові інтелектуального капіталу промислового підприємства

Споживчий капітал промислового підприємства розширюється від споживачів до постачальників і посередників. Вибір постачальників-посередників має першорядне значення, оскільки угода визначається сукупністю обставин, які впливають на ринкову взаємодію постачальника і споживача, розвиваючи взаємовигідне партнерство.

Інфраструктура промислового підприємства охоплює засоби зв'язку, вихід у зовнішню світову мережу Інтернет. Глобальні комп'ютерні мережі пропонують такі засоби, як розвинуті бази даних «клієнт-сервер», електронна пошта, і забезпечують кращу інтеграцію різноманітних комп'ютерних ресурсів, надаючи в розпорядження підприємства великі обсяги інформації, якими може скористатися підприємство. Організація зв'язку по внутрішній мережі підприємства Інтернет дозволяє одержувати найновішу інформацію, швидко і точно реагувати на ситуацію. Зв'язок транспорту підприємства з магістральним транспортом, так і зв'язок між окремими підприємствами промислового комплексу. У той же час зовнішній і магістральний транспорт залежно від переміщень продукції та пункту перенавантаження може виконувати на території підприємства різні за питомою вагою перевезення.

Таким чином, під інтелектуальним капіталом розуміються не тільки наукові кадри (інтелектуальна еліта), але і заводські марки, товарні знаки і навіть активи, занесені в бухгалтерські книги. Поняття інтелектуального капіталу поширюється на такі фактори, як лідируючі позиції в галузі використання нових технологій, безперервне підвищення кваліфікації персоналу, оперативність виконання заявок клієнтів на технічне обслуговування та ремонт поставленого устаткування тощо. Інтелектуальний капітал – це засіб створення нової вартості, яка принципово відрізняє його від інтелектуального потенціалу. Із накопиченням інтелектуального капіталу прибутковість підприємства підвищується.

На промисловому підприємстві людський капітал має деякі відмінності, тому вдосконалено структуру і змістовне наповнення поняття «інтелектуальний капітал промислового підприємства». На підставі аналізу існуючих складових запропоновано виділення функціональних складових інтелектуального капіталу промислового підприємства, які найбільшою мірою впливають на його формування, використання і розвиток, а саме: персоніфікований, техніко-технологічний, інфраструктурний, клієнтський і марочний капітал.

Авторське тлумачення категорії «інтелектуальний капітал промислового підприємства» полягає в додаванні до його існуючих складових (споживчий капітал, структурний капітал) техніко-технологічного і марочного; до споживчого – клієнтського капіталу (постачальників, посередників) й інфраструктурного. Уточнення понятійно-категоріального апарату економіки підприємств у розділі «інтелектуальна власність промислового підприємства» дозволяє виділити і розрахувати рівень впливу цих складових на формування, використання та розвиток інтелектуального потенціалу промислового підприємства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Балашов Е. Л. Управление интеллектуальным капиталом организации. [Текст] : автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Балашов Евгений Леонидович; Московский государственный университет им. М.В. Ломоносова. – М., 2009 [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://e-journal.spa.msu.ru/images/File/avtoreferat_Balashov.pdf
2. Колпакова О.Н. Развитие теоретико-методологических положений по формированию и эффективному использованию интеллектуального капитала предприятия в условиях инновационной экономики. [Текст] : автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.05 / Колпакова Ольга Николаевна, ГОУ ВПО «Башкирская академия государственной службы и управления при Президенте Республики Башкортостан». – Уфа, 2011 [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.disserscat.com/content/razvitie-teoretiko-metodologicheskikh-polozhenii-podformirovaniyu-i-effektivnomu-ispolzovaniyu>.
3. Корпоративный менеджмент. Мастерская бизнес - планирования. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/itm/crm-review.shtml>
4. Планирование организационно-технического развития предприятия. Необходимость, цель и задачи планирования организационно-технического развития предприятия. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.paragononstate.com/uchebnyj-kompleks-podiscipline-planirovanie-na-predpriyatii/601-planirovanie-organizacionno-technicheskogo.html>.
5. Білоус-Сергєєва С. О. Формування людського капіталу в Україні / С. О. Білоус-Сергєєва // Проблеми економіки й управління у промислових регіонах: Міжрегіональна наукова конф., Запоріжжя, 22 - 24 травня 2008 р. – Запоріжжя :ЗНТУ, 2008. – С. 327.